

LVM:n luonnos asetukseksi maanteiden ja rautateiden runkoverkosta ja niiden palvelutasosta (LVM/1436/03/2018/20.08.2018)

Rakennusteollisuus RT ry ja INFRA ry kiittävät lausuntopyyntöä ja esittävät yhteisenä lausuntonaan seuraavaa;

Runkoverkkojen laajuus

Suomen liikenneväyläverkosto on pituudeltaan ja laadultaan hyvin laaja ja monitasoinen sekä liikennemääriltään hyvin vaihteleva. Tämän takia väyläpolitiikassa tarvitaan prioriteetteja, jotka ohjaavat väylänpidon valintoja.

Maanteiden ja rautateiden runkoverkkojen merkitys on tunnustettu jo aikaisemmin ja päätöstä luokittelusta on yritetty saada aikaan jo aikaisemmissa liikennepoliittisissa ministeriöryhmissä. Nyt lausunnolla oleva luonnos on kasvanut maanteiden osalta noin 20% verrattuna vuoden 2012 esitykseen. Rautateiden osalta verkon laajuus on pituudeltaan lähes sama kuin aikaisemmissa esityksissä.

Runkoväylät yhdistävät pääkaupunkiseudun ja suurimmat keskukset sekä palvelevat kansainvälisiä yhteyksiä. Kaikki maakuntakeskukset kuuluvat verkkoon. Määrittelyn kriteereinä on käytetty maanteiden ja rautateiden liikennemääriä (maanteilla yli 6000 ajoneuvoa/vrk ja raskaita ajoneuvoja yli 10%, radoilla yli 1,5 milj. matkustajaa vuodessa ja yli 2 milj. tn tavaraa vuodessa), alueellista saavutettavuutta ja verkollista kokonaisuutta. Lisäksi runkoverkon määrittelyssä on otettu huomioon TEN-T ydinverkko. Runkoverkko perustuu olemassa oleviin valtion maanteihin ja rautateihin.

Liikennemäärien korostamisen verkon laajuutta perusteltaessa Suomen kaltaisessa laajassa ja vähäliikenteisessä maassa ei tulisi yksinomaan olla suunnittelun lähtökohta ja ehdoton edellytys. Suomessa saavutettavuus on perusedellytys ihmisten, palveluiden ja tavaroiden liikkuvuudelle. Tämän vuoksi onkin hyvä, että runkoverkkoesitys ottaa liikennemäärien ohella huomioon myös hyödyt elinkeinoelämälle ja alueille.

Luonnos maanteiden ja rautateiden runkoverkosta on **erinomainen pohja ja keskeinen kulmakivi liikenteen strategian suunnitteluun**. Verkon laajuus on riittävästi priorisoitu. Nyt tulee keskittyä tekemään välttämättömät päätökset liikenneinfran palvelukyvyn ja turvallisuuden takaamiseksi lähivuosisikymmeneksi ja esittää infran parantamiseen riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus.

Runkoverkkojen palvelutaso

Asetus on lupaus runkoverkkojen paremmasta palvelutasosta sekä turvallisista ja matka-ajaltaan sujuvista ja ennakoitavissa olevista yhteyksistä. Runkoväylät edistävät elinkeinoelämän kilpailukykyä ja eri alueiden välistä saavutettavuutta. Rakennusteollisuus RT ry:n ja INFRA ry:n näkemyksen mukaan runkoverkkojen palvelutasolle tulisi asetuksessa määritellä nyt esitettyä kunnianhimoisempi ja haastavampi visio - **Suomi nelikaistaiseksi ja kaksiraiteiseksi**.

Maanteiden osalta Suomea velvoittava TEN-T -asetus määrittelee vaatimukset TEN-T -ydinverkkoon kuuluville tieosuuksille, jotka kokonaisuudessaan sisältyvät esitettyyn maanteiden runkoverkkoon. TEN-T verkolle kuuluvien maanteiden tulisi olla moottoriteitä, moottoriliikenneteitä tai kaksikaistaisia teitä.

Tästä tulee pitää kiinni ja Suomen liikenneverkkoja tulee uudistaa ennakoidusti. Maanteiden tavoite tulisi olla korkea laatutaso eli pääosin nelikaistainen ja keskikaistalla varustettu tie, joka on varustettu eritasoliittymän. Nopeustavoitteen tulisi olla vähintään 100 km/h kesät/talvet (moottoriteillä 120 km/h).

Rautateillä henkilöliikenteen radoilla tulisi pyrkiä kaksiraiteisuuteen ja nopeustavoitteeseen 160-250 km/h ja tavaraliikenteen radoilla nopeustavoitteeseen 100-120 km/h. Rautateiden kilpailun avaaminen edellyttää nopeampia ratoja ja lisää välityskykyä.

Runkoverkkoon kuuluvien teiden kunnossapidon tasosta tullaan perustelumuition mukaan säättämään erikseen liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 33§ perusteella. Näkemyksemme mukaan tämä olisi voitu säätää myös runkoverkkoasetuksen kanssa samanaikaisesti ja lisäksi tarkemmin määrittää miten palvelutaso tulee toteuttaa kuten edellä mainitun lain 13 a §:n 5 momentin mukaan on mahdollista. Kaikkien väylien, mutta etenkin maanteiden runkoverkon osalta, on päivittäiseen hoitoon ja hoidon valvontaan kiinnitettävä riittävästi huomiota. Päivittäishoidon epäonnistuessa tavoitteet ja lupaukset runkoverkkojen palvelutasossa jäävät toteutumatta. Päivittäishoidon toimenpiteiden tavoitetaso nosto sekä siihen liitettävä kattava tienpitäjän suorittama valvonta ja tehtyjen toimenpiteiden rekisteröiminen (hyödyntäen automatisaatiota ja digitalisaatiota) on puolestaan tärkeitä niin väylien käyttäjien kuin väylien päivittäisestä hoidosta vastaavien palveluntarjoajien oikeusturvan sekä läpinäkyvyyden kannalta.

Rahoitus

Runkoväylien rahoitus on jatkossa avainasia ja se tulee kytkeä laadittavaan 12-vuotiseen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan sekä kasvukaupunkien ja valtion välillä solmittaviin MAL-sopimuksiin. Laadittavaan 12-vuotiseen kehittämissuunnitelmaan tulee varata riittävä rahoitus runkoverkkojen parantamiseen (maanteiden liikennesuoritteesta 65% ja rautateiden suoritteesta 84-90% runkoväylillä). Väyläverkon rahoitustaso tulee olla jatkossa nykyistä korkeammalla tasolla.

Runkoväyläverkon kunnossapidon kustannukseksi on laskettu noin 440 milj. euroa vuodessa. Korkeamman laatutason takia rahoituksen tulee olla suurempi.

Muuta

Nyt esillä oleva asetusteksti ei ota kantaa siihen, kuinka päätettävää liikenneväylien runkoverkkoa voidaan tarvittaessa muuttaa. Muutostarpeita voi syntyä esimerkiksi teollisuuden investointien tai kaupunkien maankäytön muutosten seurauksena. Rakennusteollisuus RT ry:n ja INFRA ry:n näkemyksen mukaan esitykseen tulisi sisällyttää toimintatavat ja perusteet nyt päätettävän runkoverkon tarkastelusta ja mahdollisesta muuttamisesta tulevaisuudessa.

Maantieverkon yhteispituus on noin 78 000 km ja valta- ja kantateitä eli pääteitä on reilut 13 000 km. Maanteiden luokittelu valta- ja kantateihin perustuu 90- luvun alun päätöksiin. Luokittelu tulisi muuttaa vastaamaan paremmin eri maantieverkon merkitystä.

Rataverkon pituus on noin 6000 km ja tästä yksiraiteista rataa on 88%. Myös uudistamalla rataverkon luokittelua voitaisiin tukea eri rataosien merkitystä.